

LÄRARINSTRUKTION

Skriv en insändare

Uppgift

Eleverna ska skriva en insändare under temat "Gör något", för att träna på argumentation samt analysera aktörer, åtgärder och handlingsalternativ.

När vi debatterar hållbarhetsfrågor blir världsbilden ofta mörk, men det är viktigt att se de framsteg som sker och vad olika aktörer faktiskt gör. I denna uppgift får eleverna exempel på det. Sedan får de själva uppmana till förändring genom att skriva insändare på temat "Gör något".

Arbetsgång

- A. Eleverna ska skriva en insändare under temat "Gör något", en insändare om aktörer, åtgärder och handlingsalternativ. Uppgiften kan användas fristående eller i direkt anslutning till lektionen om kontroversiella frågor. Om den används som uppföljning kan eleverna följa upp sin fråga och skriva en argumenterande text utifrån följande struktur för att sammanfatta de viktigaste argumenten och ta ställning:

*Jag tycker/tycker inte att flygskatt ska införas. Det **viktigaste argumentet** är... Jag förstår att den **andra sidan har starka argument**...men jag tycker att det **viktigaste att prioritera** är...*

- B. Om du använder uppgiften separat kan du göra så här:
1. Inled lektionen med att samtala i helklass om vad människor/föreningar/organisationer/kommuner kan göra för att medverka till en hållbar utveckling och förändra konsumtionens påverkan på miljön.
  2. Låt eleverna arbeta med uppgift 1 om aktörer och möjligheter och uppgift 2 läsa exempelinsändaren för att få inspiration och förståelse av texttypen insändare.
  3. Eleverna kanske inte är bekanta med insändaren som textform. Du kan stötta deras arbete genom att i helklass gå igenom den fiktiva insändaren som finns i elevinstruktionen och använda texten *Vad är en insändare?* Den beskriver hur en insändare brukar vara uppbyggd. Insändaren och texten "Vad är en insändare" finns nedan.
  4. Låt eleverna arbeta enligt instruktionen för att skriva en insändare. (se uppgift 3 i Elevinstruktionen)
  5. Planera in textrespons på insändaren från lärare och/eller en klasskamrat.

Exempel på en insändare

Sluta handla så mycket – det förstör vår natur!

Många köper för mycket nya saker fast vi inte behöver det och tänker inte alltid vad det betyder för vår natur! Allt som vi konsumerar tillverkas och använder olika naturresurser.

För att tillverka våra kläder som ofta är gjorda av bomull krävs mycket vatten och i alla telefoner finns metaller som vi utvinner från gruvor. Ytterligare resurser används när varorna fraktas över hela världen. Ofta behöver vi inte nya kläder eller telefoner men vi luras av reklam och tror att vi får mer status om vi köper nytt.

Dessvärre drivs inte jordbruket och gruvorna på ett miljömässigt och rättvist sätt. Konsekvenserna för människors livsvillkor och för naturen är ofta stora och förödande.

Jag har arbetat i Nigeria och sett utvinningen av metaller där människor ofta blir tvungna att bada, laga mat, tvätta kläder samt dricka samma förorenade vatten som blir konsekvensen av olje- och metallindustrins arbete. Ibland måste människor också flytta ifrån sitt hem för att ge plats åt gruvor och oljefält.

Så, hur kan vi bidra till att vår konsumtion inte orsaker ytterligare problem för människor och naturen? Istället för att köpa nytt kan vi byta med varandra och köpa second hand. Sy dina egna kläder eller sy om gamla plagg. Laga din mobil istället för att köpa en helt ny. På det sättet kan vi sluta bidra med att vår efterfrågan leder till miljöförstöring. Det kan dessutom vara roligt!

William Svensson

Vad är en insändare?

Insändare skickas in till tidningar för att påverka andra. De kan skrivas av vem som helst och vara olika långa. Det gemensamma är att de uttrycker en åsikt och att författaren vill försöka övertyga andra om att den åsikten är den rätta.

En insändare kan se ut på många olika sätt. Här nedan finns punkter som du kan tänka på när du skriver din insändare.

Rubrik

Rubriken på en insändare bör väcka uppmärksamhet och sammanfatta vad författaren vill säga. Den kan till exempel provocera eller uppmana läsaren till något. I exempeltexten väljer författaren att sätta en rubrik som både sammanfattar budskapet och uppmanar läsarna:

Sluta handla så mycket – det förstör vår natur!

Brödtext

I brödtexten ska du presentera din åsikt och argumentera för din sak. Det gör du lättast genom att:

1. Beskriva problemet. Vad är det du ser som ett problem?
2. Argumentera genom att beskriva orsakerna till att det är ett problem. I exempelinsändaren vill författaren beskriva problemet med att vi konsumerar för mycket och att det är reklam och status som gör att vi handlar för mycket:

Många köper för mycket nya saker fast vi inte behöver det och tänker inte alltid vad det betyder för vår natur! Allt som vi konsumerar tillverkas och använder olika naturresurser.

För att tillverka våra kläder som ofta är gjorda av bomull krävs mycket vatten och i alla telefoner finns metaller som vi utvinner från gruvor. Ytterligare resurser används när varorna fraktas över hela världen. Ofta behöver vi inte nya kläder eller telefoner men vi luras av reklam och tror att vi får mer status om vi köper nytt.

3. Beskriv någon eller några konsekvenser. I exempeltexten beskriver skribenten att resursanvändningen tär på omgivningarna och ger exempel på vad som sker.

Jag har arbetat i Nigeria och sett utvinningen av metaller där människor ofta blir tvungna att bada, laga mat, tvätta kläder samt dricka samma förorenade vatten som blir konsekvensen av olje- och metallindustrins arbete. Ibland måste människor också flytta ifrån sitt hem för att ge plats åt gruvor och oljefält.

4. Avslutningsvis ska du föreslå åtgärder för att komma åt problemet. Var gärna tydlig med vem (aktören) som ska göra det är. Skribenten i exemplet beskriver på följande sätt hur han vill lösa problemet och skriver att det är konsumenterna som ska göra det:

Så, hur kan vi bidra till att vår konsumtion inte orsakar ytterligare problem för människor och naturen? Istället för att köpa nytt kan vi byta med varandra och köpa second hand. Sy dina egna kläder eller sy om gamla plagg. Laga din mobil istället för att köpa en helt ny. På det sättet kan vi sluta bidra med att vår efterfrågan leder till miljöförstöring. Det kan dessutom vara roligt!

Om du har flera argument eller åtgärder kan du skriva: för det första... för det andra... etcetera. Glöm inte att signera insändaren!

Språk och referenser

Språket i en insändare är ditt eget. Det är du som skriver! Bra att tänka på är att inte provocera på ett onödigt sätt med språket. Eftersom det är åsikter behöver du inte referera till andra källor, men det är inte fel att göra det. I exempeltexten refererar författaren till sina egna erfarenheter, vilket är helt i sin ordning i en insändare. Tänk på att referenser från forskning med mera stärker dina argument!

Koppling till Gy 11

Centralt innehåll i Samhällskunskap på gymnasiet.

Samhällskunskap 1a1

- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Samhällskunskap 1b

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys.
- Presentation i olika former, till exempel debatter, debattinlägg och rapporter.

Kunskapskrav i Samhällskunskap 1a1 och 1b

Mål	E	C	A
<p>Kunskaper om hur ekonomiska och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.</p> <p>Förmåga att analysera samhällsfrågor med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen. Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>
<p>Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>
<p>Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>	<p>Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>